

Sociální
služby
Lanškroun

Janáčkova 1003, 563 01 Lanškroun

DŮCHODNÍČEK

ČASOPIS SOCIÁLNÍCH SLUŽEB LANŠKROUN

3. ČÍSLO

JARO 2012

Úvodníček

Milí čtenáři Důchodníčku,

zdá se, že paní zima již přenechala žezlo jaru. Venku se začíná probouzet život, ptačí zpěv nás doprovází již od ranního kuropění. Rušno začíná být také na zahradách, kde všichni připravují půdu po zimním spánku na další úrodný rok. I nás čeká v následujících měsících spousta „práce“.

V tomto čísle jako obvykle najdete rubriku věnovanou starým řemeslům, tentokrát kamnářství a pekařství, oslavence, kteří slaví své narozeniny v následujících třech měsících. Prostor je věnován také vaší tvorbě. Nechybí ani pranostiky na příští tři měsíce. Jelikož v dubnu budeme slavit Velikonoce, je v tomto čísle velikonoční příloha, ve které najdete význam Velikonoc, symboly a zvyky, které patří k těmto svátkům.

Přeji Vám optimistickou náladu, ke které nám snad napomůže slunečné počasí. V příštím letním čísle se na Vás budu moc těšit!

Váš Důchodníček

Důležité informace z Domova

V dubnu proběhne výběr plateb za ubytování, stravu a služby pro klienty Domova pro seniory, kterým přijde důchod z ČSSZ hromadným seznamem **v pondělí 16. dubna 2012, kdy si klienti od 12:30 do 13:30** hodin mohou přijít do pokladny pro zůstatky z důchodu.

Klientům, kteří ze zdravotních důvodů nemohou přijít, donese zůstatek z důchodu paní pokladní s doprovodem pracovnice sociálního úseku dopoledne v pondělí 16. dubna do jejich pokoje.

V květnu proběhne výběr plateb za ubytování, stravu a služby pro klienty Domova pro seniory, kterým přijde důchod z ČSSZ hromadným seznamem **v úterý 15. května 2012, kdy si klienti od 12:30 do 13:30** hodin mohou přijít do pokladny pro zůstatky z důchodu.

Klientům, kteří ze zdravotních důvodů nemohou přijít, donese zůstatek z důchodu paní pokladní s doprovodem pracovnice sociálního úseku dopoledne v úterý 15. května do jejich pokoje.

V červnu proběhne výběr plateb za ubytování, stravu a služby pro klienty Domova pro seniory, kterým přijde důchod z ČSSZ hromadným

seznamem **v pátek 15. června 2012, kdy si klienti od 12:30 do 13:30** hodin mohou přijít do pokladny pro zůstatky z důchodu.

Klientům, kteří ze zdravotních důvodů nemohou přijít, donese zůstatek z důchodu paní pokladní s doprovodem pracovnice sociálního úseku dopoledne v pátek 15. června do jejich pokoje.

Změna ve stravě

Od 1. dubna 2012 bude z provozních důvodů prozatímně vařeno na oběd pouze jedno jídlo. Stravovací úsek děkuje za pochopení.

Vážení přátelé!

Je smutná zima, samá mlha, je to smutný vzhled na ten boží svět. Proto nám sociální pracovnice hledí nějak zpestřit a hned něco vymyslí, čím by nám zlepšily náladu v našem domově. Uspokojit 90 klientů není tak jednoduché. Nakonec vymyslí kavárničku. Zvýšili jsme pozornost, co tam bude, zda káva nebo vínečko a zatím jsme byli mile překvapeni. Za stolem seděla paní se psem a u nohou jí ležel pes. Tuto paní jsme znali, když k nám chodila pro obědy. Mimořádný pes, který vodí tuto nevidoucí paní. Naše zvědavost

byla tak veliká, co bude dál. A ona nám přišla vyprávět svůj osud. Narodila se slabozraká mezi šesti sourozenci, 5 děvčat a 1 bratr. Její otec coby nádražák její vadu rychle podchytil, hned od šesti let ji vozil do Prahy, kde byla škola pro tyto děti. A ona se tam tak vypracovala, že se stala učitelkou hudby. Dokonce učila v Lanškrouně přes 30 let. Jelikož se narodila v Letohradě, tak to měla blízko. Aby mohla s touto vadou žít, musela znát tolik pomůcek, o kterých my jsme neměli ani ponětí. A to vše stálo peníze. Ale když je pevná vůle, dobří lidé i stát pomohou, dá se všechno zvládnout. Když je nadání, trpělivost, dá se všechno zvládnout. Nakonec založila rodinu, měla syna a již se těší z vnoučka, ale ta šikovnost, co všechno musela zvládnout i v domácnosti. Až ji budeme potkávat, tak již budeme na ni jinak hledět s velikou úctou a porozuměním. A jejího přítele, který je vždy u jejích nohou pohladíme a řekneme mu: „Bud’ hodný na svou paní a hlídej ji“. Vážení přátelé, važte si svého zraku, neboť to je poklad nenahraditelný.

Zdraví vás všechny Anežka

Vážení přátelé!

Já vás všechny mile zdravím. Zima ukazuje svoji sílu a moc, což ale nevadí plesové sezoně. Ta se drží své tradice, že plesová sezona nechce zůstat pozadu. Plesové šaty nebo masky za mého mládí a k tomu se předtančila polonéza. Tím začal ples. Mladá děvčata mohla jít v doprovodu rodičů. Některé matky vybíraly, s kým jejich dcera mohla jít tančit. Na to si vzpomněly naše babičky na našem plese 16. 2. 2012, který naše sociální pracovnice pojmenovaly květinovým plesem. A kdo se zúčastnil tohoto plesu, měl nějakou kytíčku, muži na klopě kabátu a ženy na šatech nebo na krku i květinové šaty. I hudebníci se přizpůsobili a přišli jako kytíčky. Pan ředitel zahájil ples a zábava mohla začít v plném proudu. Pan ředitel přivítal milé hosty, paní starostku a vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví. Hlavní bod tohoto plesu byla hudba a také mimořádné výhry, které jsme dostali od sponzorů. A tyto výhry mohl každý vyhrát, když si zakoupil los. A byly to výhry, které stály za to. Na stolečcích byly koláče i o pití bylo postaráno. Mohli se zúčastnit i vozíčkáři, pan ředitel dělal, co mohl, bral babičky k tanci jednu vedle druhé. Uměl si poradit i s těmi, kterým již nohy neslouží jak za mlada. Ani na vozíčkáře

nezapomněl, opravdu se choval k seniorům ohleduplně a všestranně, proto jako ředitel v domově pro seniory vyhrál první cenu za tento přístup k lidem v celém okrese. A my mu za to děkujeme a hlavně aby mu zdravíčko sloužilo i dobrá mysl a měl kolem sebe dobré pomocníky, sám by to

nezvládl. Jen ta budova a celé okolí dává zabrat. Stále vidím ten taneční pár, ty děti jak krásně předvedly ty tance. Chlapec i to děvče byli bezvadní. Jestli jim to vydrží, tak mají o budoucnost postaráno. Držíme jim palce.

Zdraví Anežka

STARÁ ŘEMESLA - KAMNÁŘSTVÍ A PECAŘSTVÍ

Od nepaměti byl oheň pro člověka fascinující úkaz. Jeho teplo pak artiklem, pro který stálo zabíjet, či být zabit. Od dob pravěku se toho ale mnoho změnilo a dnes jsme již v době, kdy se teplo dodává téměř průmyslově. Zdroje tepla lze koupit nejen ve specializovaných prodejnách, ale i přes internet, apod.

Lidé, kteří mají ovšem vztah k tradici, popř. hledají zdroj tepla, který nebude závislý na běžně dodávaných energiích, ti stále častěji tíhnou ke klasice, k ohni.

Ohněm mám na mysli nejen oheň plápolající v krbu, krbové vložce, či jiných moderních vymoženostech, ale spíše oheň žhnoucí v klasických litinových, či kachlových kamnech.

Klasická kachlová kamna, či klasickou pec již mnoho lidí udělat neumí, popř. neumí ji udělat správně. V dnešní době se navíc již nepoužívají

některé materiály, které se používaly dříve, a to zejména kvůli dostupnosti jiných, praktičtějších materiálů a technologií, které ty původní dokázaly plně nahradit, popř. jsou dokonce kvalitnější.

Kachle, které známe nejen ze zámků, ale i ze starých selských stavení se často vyrábějí

průmyslově, ale stále častěji jsou vyráběny po staru, tedy v rukou zkušeného hrnčíře, zejména ty atypické, vymykající se nějakému zažitému standardu, popř. repliky dobových kachlí.

Dalším řemeslem uplatňujícím se v kamnářství je kovářství. Jde zejména o výrobu dvířek, roštů ploten, apod. kde je často využíván kvalitní ocelový

plech, kované příruby, ale také velké množství speciálních litin vhodných pro topeniště a plotny je práce zkušeného kováře, dnes velmi často nahrazována prací neméně zkušených kovoobráběčů, zámečníků a svářečů.

Šamotové cihly, které jsou dnes běžně dostupné, nahradily skleněné střepy a velká množství kamnářské hlíny. Kamnářská hlína se dnes používá zejména k lepení cihel a utěsňování různých spár. Šamot jako takový je ale stále nepostradatelnou složkou jakýchkoliv

kvalitních kamen a jeho akumulční schopnost dává kamnům ten pravý hřejivý ráz.

Skleněné střepy se používaly zejména v pecích, jako materiál akumulující teplo. Jejich schopnost akumulace a zároveň dostupnost je k tomuto účelu přímo

předurčovaly. Ještě dnes se při stavbě klasické pece hojně využívají, zvláště při stavbě klasickými metodami.

Litina postupně nahrazovala kachlová kamna, popř. je doplňovala, zejména v sídlech zámožnějších občanů a šlechty.

PRANOSTIKY NA DUBEN

Ondřej mosty staví, Jiří je odplaví.

Na svatého Jiří vylézají hadi a štíři.

Prší-li na Boží hod velikonoční, budou všechny neděle až do letnic deštivé.

Pršívá -li 1. dubna, bývá mokrá máj.

Když duben laškuje, bývá mnoho sena a obilí.

Dubnový sníh pole hnojí a déšť jim požehnání přináší.

V dubnu svrchu hřeje, od spodu mrazí.

PRANOSTIKY NA KVĚTEN

Před Servácem není léta, po Serváci s mrazy veta.

Pankrácova nepohoda – vinohradům výhoda.

Prší-li na prvního května, bývá málo žita a sena.

Před Filipem deštík noční úrodu nám věští roční.

Jestli se Filip a Jakub zasměje, jistě se hnedle čočka zaseje.

Ženich nebo nevěsta oddaní v máji budou brzy na onen svět povoláni.

Ozývá-li se v květnu často hrom, potom v červnu sotva kdy mrholí.

PRANOSTIKY NA ČERVEN

Na svatého Jana noc nebývá žádná.

Petr a Pavel chodí s nůši, kořínky a houby suší.

Co v červnu nedá do klasu, červenec nažene v času.

Na svatého Víta na jedné straně se tmí a na druhé svítá.

Tak jak na svatého Medarda bouří, tak se celý měsíc po tom bouřky souží.

Jaká parna se v červnu dostaví, tak se i prosincové mraky postaví.

Kukačka po svatém Janu za kolik dní kuká, za tolik grošů žito bude.

ZÁPIS ZE SCHŮZE OBYVATEL

ČÍSLO: 3.

DATUM: 9. ÚNORA 2012

PŘÍTOMNI:

Marcela Knápková, DiS. – sociální pracovnice

Anna Tručková – vrchní sestra

Klienti

PRŮBĚH:

1. Připomenutí minulé schůze obyvatel, podpis zápisu z minulé schůze zástupcem z řad obyvatel.
2. S klienty byly řešeny fakultativní služby (televize, lednice apod.), které byly aktualizovány. V případě pořízení např. nové televize, je třeba tuto skutečnost nahlásit sociální pracovníci.
3. Klienti byli informováni o novém kuchaři, který nastoupí do kuchyně za pana Žílu.
4. Klienti byli seznámeni s instalací detektoru kouře na pokoje u klientů, kteří kouří. Instalace je z důvodů bezpečnosti po dohodě s klienty.
5. S klienty byly řešeny stížnosti na stravu.
6. Klienti byli seznámeni s dotykovou tabulí, která se nachází v zeleném patře u sesterny.
7. Klientům bylo vrchní sestrou oznámeno, že se ruší vážení každé první úterý v měsíci. Vážení bude nyní probíhat na pokoji u klienta v rámci standardizace nutriční péče, první vážení proběhne 27. února 2012. Měření tlaku se nemění.
8. Volná diskuze – strava.

Zapsala dne 9. 2. 2012: Marcela Knápková, DiS.....

Za klienty:.....

ZÁPIS ZE SCHŮZE OBYVATEL

ČÍSLO: 4.

DATUM: 6. BŘEZNA 2012

PŘÍTOMNI:

Marcela Knápková, DiS. – sociální pracovnice

Ludmila Dostálková – nutriční terapeutka

Klienti

PRŮBĚH:

1. Nutriční terapeutka řešila podněty týkající se stravy – např. více zelí, tradiční česká jídla, výměna za ryby, apod.
2. Připomenutí minulé schůze obyvatel, podpis zápisu z minulé schůze zástupcem z řad obyvatel.
3. Klienti byli informováni o možnosti malování pokojů, případní zájemci, aby se nahlásili u sociální pracovnice. Podrobnější informace o malování poskytne sociální pracovnice.
4. Klienti byli osloveni v rámci focení pro garantovanou nabídku služeb Domova pro seniory. Jeden zájemce z řad obyvatel se přihlásil.
5. Klienti byli seznámeni s akcí „O nejkrásnější vajíčko Lanškrounska“. Tato akce se uskuteční 31. 3. – 5. 4. 2012 v prostorách přízemí Domova pro seniory. Bližší informace budou vyvěšeny na nástěnkách.
6. Klienti byli pozváni na kavárničku s křeslem pro hosta, která se uskuteční ve čtvrtek 8. března 2012 od 14:00 hod v kulturní místnosti.
7. Klienti byli seznámeni s vyjádřením stížnosti na tvrdou masovou roládu.
8. Volná diskuze – ples.

Zapsala dne 6. 3. 2012: Marcela Knápková, DiS.....

Za klienty:.....

V dubnu oslav sve narozeniny

Bened kova Marie

Cvejnova Zdenka

Duskova Eva

Hajkova Marta

Hrabalova Danuse

Kabelova Josef na

Maresova Jarmila

Martincova Anna

Peterkova Jaroslava

Skorepa Zdenek

S pkova Milada

V kvetnu oslav sve narozeniny

Bergmann Frantisek

Flugrova Jirina

Jindrova Libuse

Lopen Lubomir

Poselova Zdenka

Prokopova Marie

Rochlova Miloslava

Sopkova Marie

Silarova Anna

Vymazalova Vera

V cervnu oslav sve narozeniny

Hejlova Marie

Hyklova Marie

Krskova Marie

Kusakova Zdenka

Priknerova Marie

Zackova Jirina

Zampachova Ruzena

Křížovka na duben

	BOXERSKÝ ÚDER	MÍSTNĚ	OVES (botaníc.)	TYKEV	STYL HUDBY	KLUB ATLETU (zkratka)	NALEPIT KOLEM DOKOLA		DIVOKÝ KANEC	VYHÁNĚT DOBYTEK NA PASTVU	TROPICKÁ ROSTLINA		ZNAČKA MIL- AMPÉRU	PRACOVNÍ ODEV	2. DÍL TAJENKY	OBYDLÍ TURISTY
HISTORIC- KÉ POLSKÉ UZEMÍ							ZN. KILO- PASCALU OBCHODNÍ SLEVA					PLEMENO PSA				
1. DÍL TAJENKY						ASIAT POSKYTO- VAT						STARŠÍ ZNAČKA ZILETEK NEOPOLIT				
ZNAČKA ČISTIDLA SKLA													DOMÁCKÝ ERVINA KORĚNOVÁ ZELENINA			
DRAVÝ PTÁK					PRVNÍ VY- STOUPENÍ POHYB VZDUCHU					PROMÍTACÍ PLOCHA POLIDLO						
POBÍDKA				ZAPARĚNÍ EMBRYO				RELACE ZNAČKA LIMONÁDY								LAHODNÝ NÁPOJ
CIZÍ ZKR. OSN (United Nations)			DRAŽKA ŠROUBU CHVAT					TKANINA RADOSTNĚ VÝKRIKO- VAT						SPZ JESENÍKU ODRÚDA		
BLOUČKOVAT POHLEDEM							VOJENSKÁ HODNOST ŽENSKÉ JMÉNO									
	ŠTÍHLÉ	MONGOL. PASTEVEC PŘIPRAVEK				ČMOUDIT EGYPTSKÝ BŮH						SEČNÁ RANA SKUTEČNÝ STAV VECI				
POHYB TRUPU STRANOU						BAVORSKÉ MĚSTO SOLMIZ. SLABIKA						ČÁST KAMEN CITOSLOV. ROZPAKU				
ZÁRMUTEK (knižně)					ÚDER TAGEM ZNAČKA MEDI				MAFIAN- SKÝ ZÁKON SPZ KARVINÉ							
3. DÍL TAJENKY										LAK						
NÁZEV HLÁSKY "M"			NAPADATI (na nohu)							OLINKA						POMŮCKA: EKRAK, OMERTA, AVENA, SKA, PTAHL, AKA.

Povídkový koutek Jardy Skalického

Vypráskaná pomlázka

(1. část)

Jaro už bylo ve dveřích, a já, pamětliv národních tradic, se chystal zahájit přípravy na velikonoční svátky. Mé představy o zcela poklidném průběhu letošního předjaří vzaly onoho dne za své.

Manželka, která po předlouhé zimě začala mít úklidovou náladu, mne začala tvrdě prohánět. Pod jejím velením započal generální úklid. Z hloubi duše tyhle jarní manévry nenávidím. A stejný názor bude se mnou sdílet i drtivá většina mužů. Nemá cenu si nalhávat, že je to naopak. Naše plemeno si nikdy nebude rozumět s ženským pojetím pořádku. Pokud muž nechá ženu v nestřeženém okamžiku vpadnout do své pracovny a už po několika minutách zjistí, že své oblíbené místo nepoznává a vrcholem

všeho zoufalství je, v jeho očích, málem stoprocentní jistota, že bude nemálo potřebných věcí hledat po zbytek roku.

Nijak mi nevadí, když má drahá polovička pobíhá po bytě a smýčí ve všech koutech. Dokonce jsem natolik zlomyslný, že se často připojím. Má pomoc má, pochopitelně, své meze. Obvykle na sebe беру úkol

transportu nábytku, který již tradičně přesouvám. Pomocnou ruku podá i soused Bořek, který má ženu podobného ražení, jako je ta moje. Oba sledujeme počínání svých žen s mírným pobavením, někdy ovšem s hrůzou zježenými vlasy, když si dámy usmyslí některé dost krkolomné experimenty. Sousedská výpomoc je dlouhodobě jediným řešením, jak řádění ženských přežít. On pomůže v mém bytě, já v jeho. Alespoň máme jistotu, že neskončíme se strženými zády.

Naše drahé polovičky již dávno zjistily, že náš názor na kvalitu úklidu je více než laxní. Ono zjištění je přivedlo na pokraj infarktu a my jsme to tenkrát odnesli strženými hřbety.

Onehdy jsme naše ženy přesvědčili, že pro jednu mužou zanechat obav o úklid a klidně si někam vyrazit. Bořek jim velkoryse zapůjčil svého zánovního stejšna a my se vrhli na provedení celé akce. Zpočátku šlo všechno dobře, jenže s postupujícím časem stoupala žízeň a v přímé úměrnosti i spotřeba piva, kterým jsme se bohatě zásobili.

Jistě si dovedete představit, jaký směr nabrala naše výkonnost a také jak se měnil náš názor na pořádek. Nemá smysl zabíhat do detailů. Pro mne i Bořka to skončilo absolutním fiaskem. Když se ženské vrátily domů, našly nás ležet na podlaze. Alenu, Bořkovu manželku musela ta moje křísit. Oba byty vypadaly jako po boji.

Hned druhý den nastaly galeje. Vážení, něco takového bych nepřál ani svému největšímu nepříteli. Nejenže jsme museli makat jak barevní, ale naše drahé se smluvily a na nic nesáhly, stály nad námi jak duo drábů, a náš výkon komentovaly takovým způsobem, že by si od nás nevzal pes ani kost. Pivo před námi zamkly (k lahváči jsem mohl přičichnout až po dlouhých čtrnácti dnech) a napájely nás pouze minerálkami, které oba nesnášíme. Trest to byl strašlivý. Z následků téhle akce jsem se dával do kupy dobré dva týdny. Bořek to však odnesl o dost hůř. Na dva měsíce se k nim přistěhovala tchýně. Mezi ní a Bořkem panuje otevřená oboustranná nesnášenlivost.

Od té doby pomáháme manželkám jen s věcmi, které nezvládnou. Naše pokusy o přímou pomoc při úklidu mají za následek vyhazov, který samozřejmě vítáme. Tudíž se cíleně motáme manželkám pod rukama, až nevydrží a pošlou nás do hospody.

Tam si sedneme k jednomu točenému a sledujeme cvrkot. Každý rok se tu lze setkat s odstrašujícími případy mužské ješitnosti a pitomosti. Chápu ovšem, že mužský v zoufalé snaze vyhovět přežene raději své síly, než aby poslouchal lání dopadající na něho s kadencí kvalitního kulometu. Není nad to se v této době někam zdekovat. Osvědčenými místy jsou pracovny nebo lokály nálevení. Hospody jsou vhodným místem azylu.

A krčmáři si mnou ruce. Nejedna ztrátou milovaného pořádku, který si lze tu najít mnoho zoufalců. kouká na svět přes sklenici než jejich myšlenky. To jsou nemají odvahu ani se pantofel jim přímo číší. Letos Bořek navrhl, posezení v hospodě nápad, jak si trochu touha po vlastnoručně podnikatelský typ, i nějaká ta koruna, která by tvrzení jsem zabral.

Bleskově jsme skočili do stejšna a motor se po několika kašlavých zvucích rozběhl. Bořek sešlápl plyn k podlaze a veterán se s řevem rozjel. Veden podivným tušením jsem hrábl po pásech a se sinavým obličejem sledoval kamarádovu jízdu...

(konec 1. části)

uprchlík tu tiší žal nad hýčkal ve své pracovně. Většina se jen podmračeně koly, která je černější, nešťastníci, kteří již pořádně zlít do němoty, z očí.

že namísto obvyklého vyrazíme na venkov. Dostal přivydělat. Hnala nás dávná vyrobené pomlázce. Bořek je prohodil, že by z toho mohla kápnout se nám konec konců hodila. Na tohle

KONTAKTY

DOMOV PRO SENIORY (TEL. 465 503 ...)

- *MIMO DOMOV SE VŽDY VOLÁ PŘES 9, UVNITŘ DOMOVA SE VOLÍ JEN LINKA (NAPŘ. SESTERNA 020).*

Ředitel: Ing. Milan Minář

linka: 001

e-mail: reditel@soslla.cz

Vrchní sestra: Anna Tručková

linka: 002

e-mail: vrchni.sestra@soslla.cz

Sociální pracovnice: Marcela Knápková, DiS.

linka: 006

e-mail: soc.pracovnik@soslla.cz

Instruktor sociální péče: Kateřina Mastná, DiS.

linka: 007

e-mail: isp@soslla.cz

Vedoucí technického úseku: Marta Šifrová

linka: 005

e-mail: vtu@soslla.cz

Pokladní: Pavla Antesová

linka: 009

e-mail: mzdy@soslla.cz

Úřední hodiny pokladny:

Út: 9:00 – 12:00 hod.

St: 12:30 – 14:30 hod.

Čt: 9:00 – 12:00 hod. (nebo dle tel. dohody)

Kantýna/recepce: linka: 015

Prádelna: linka: 011

Sesterna: linka: 020

Pečovatelská služba – sociální pracovnice:

Kateřina Mastná, DiS.

linka: 029

e-mail: isp@soslla.cz

Pečovatelská služba – pečovatelky

linka: 030

DŮLEŽITÁ TELEFONNÍ ČÍSLA

Policie ČR	158
Městská policie	156
Záchranná služba	155
Hasiči	150
Jednotné číslo tísňového volání	112
Život 90 senior telefon	800 157 157
Elpida – zlatá linka seniorů	800 200 007
Bílý kruh bezpečí	257 371 110

VELIKONOČNÍ PŘÍLOHA

VELIKONOCE

Velikonoce či pascha (z lat. Pascha přechod) jsou nejvýznamnější křesťanský svátek, který je oslavou zmrtvýchvstání Ježíše Krista. V západní křesťanské tradici Velikonoce připadají na neděli po prvním jarním úplňku, tedy na měsíc březen či duben. Slovanský název svátku, Velikonoce, se vztahuje na "velkou noc", v níž byl Kristus vzkříšen.

Pravidla pro určení data Velikonoc stanovil roku 325 První nikajský koncil. V křesťanských církvích se Velikonoce slaví první neděli po 14. nisanu, tj. po prvním jarním úplňku (tedy prvním úplňku po 21. březnu). Z metody výpočtu vychází 35 možných dat, kdy se mohou Velikonoce konat. Byl-li úplněk v neděli, jsou Velikonoce až další neděli. Datum Velikonoc se tedy může lišit mezi jednotlivými roky až o více než jeden měsíc (od 22. března do 25. dubna). Jarní rovnodennost je stanovena „úředně“ na 21. březen podle gregoriánského kalendáře bez ohledu na astronomickou skutečnost (která se může až o dva dny lišit).

Pravoslavné Velikonoce, označované jako Pascha, jsou proti katolickým většinou opožděny (zpravidla o týden, ale nezřídka i více), protože pravoslavná církev pro jejich výpočet používá starší juliánský kalendář. Navíc zachovává ustanovení Prvního nikajského koncilu (tj. prvního všeobecného sněmu), který přísně stanovuje, že křesťanská Pascha nesmí být před židovským svátkem Pesach nebo spolu s ním.

Velikonoce v katolické církvi

Velikonoce podle katolické tradice začínají vigilií Neděle Vzkříšení (která završuje velikonoční triduum Zeleného čtvrtku, Velkého pátku a Bílé soboty) a trvají padesát dní až do Letnic, slavnosti Seslání Ducha svatého. První týden Velikonoc se nazývá Velikonoční oktáv. 40. den Velikonoc je

slavnost Nanebevstoupení, která připomíná Ježíšův výstup ze země do nebe a jeho oslavení u Otce.

Ze všech svátků mají Velikonoce nejdelší přípravné období. Vrcholí ve Svatém týdnu, nazývaném podle biblického příběhu umučení Ježíše také Pášijovým nebo Velkým týdnem.

Začíná Květnou nedělí, graduje svatým tříděním, tj. Zeleným čtvrtkem, Velkým pátkem a Bílou sobotou, končí před slavností Vzkříšení. Jako příprava ke spoluúčasti člověka na velikonoční obnově je Svatý týden období výlučné. Jsou to dny očisty skutečné i symbolické a dny střidmosti. Půstu, klidu, ticha i mlčenlivosti, soustředění. Posvátný charakter těchto dní umocňují lidové tradice svěcení jara (zvláště obyčeje zaměřené k ochraně budoucího živobytí a zdraví rodiny), dává váhu projevení lásky, milosrdenství, spoluúčasti darem.

Modré pondělí: Na Modré pondělí dětem a studentům začínaly jarní prázdniny.

Šedivé úterý: V tento den hospodyně uklízely a vymetaly pavučiny. Ani jeden z těchto dvou dnů nebyl nijak výjimečný z hlediska lidových zvyků. Větší roli hrály dny nadcházející.

Škaredá středa: Jidáš ten den na Ježíše žaloval. V tento den se nemá podle lidové pověry nikdo škaredit, protože by mu to mohlo vydržet každou středu v roce.

Zelený čtvrtek: Tento den byl dnem odpuštění. Rodiny se modlily a všichni se omyli rosou, která bránila onemocnění šíje a dalším nemocem. Uklízelo se a smetí se odnášelo na křižovatku cest, aby se nedržely v domech blechy. Aby stavení opustil hmyz a myši, zvonilo se paličkou o hmoždír. Na Zelený čtvrtek utichaly zvony - "odlétaly do Říma". Znovu se rozeznávaly na Bílou sobotu. Místo zvonů se však ozývaly ve vsích dřevěné řehťačky a klapačky - "klapání", scházeli se v odpoledních hodinách chlapci a dívky a říkali říkanky o Jidášovi. Dodneška se právě tento den objevuje na pultech pečivo - "jidáše", které se i dříve podávalo namazané medem.

Velký pátek: Toto byl den hlubokého smutku a dodržoval se přísný půst - na památku ukřižovaného Ježíše Krista. Také výzdoba kostelů byla tento den chudá a písně se zpívaly bez doprovodu varhan. Někde i na Velký pátek nahrazovaly řehtačky hlas zvonů a oznamovaly poledne a ranní i večerní klekání. Chodilo se s velkým hlukem po vesnici, děti s řehtačkami honily Jidáše. Nemělo se pracovat na polích (hýbat se zemí), nemělo se prát prádlo. Přesto symbolem Velkého pátku byla voda - tou se lidé omývali pro zdraví, vykrápěl se chlív a omývala zvířata. Také se tento den děly zázraky - zem se otevírala, aby ukázala své poklady. Nesmělo se prát prádlo, nesmělo se pracovat v sadu, nesmělo se nic půjčovat.

Bílá sobota: Ještě před východem slunce se muselo uklidit, vybít stavení, vymetalo se novým koštětem. Pekly se mazance, beránci a také chléb. Vše se chystalo na Boží hod velikonoční. Chlapci pletli pomlázky z vrbových proutků, vázali se březové větvičky a zdobila se vajíčka. Na bílou sobotu se z ohořelých dřevků udělal křížek a ten se donesl na pole, aby bylo úrodné. Někde se dávaly za trámy domu uhlíky, aby odradily požár. Doma se uklízelo, bílilo, pekly se mazance a beránci, pletly pomlázky, zdobila vajíčka.

Boží hod velikonoční: Ze soboty na neděli došlo ke zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Noc byla označována za "velkou" - a odtud název Velikonoce. V neděli se také začala jíst tradiční velikonoční jídla - vejce, mazanec, beránek, víno a chleba (další velikonoční inspirace) - vždy od ranní mše posvěcená. Tento den byl také ve znamení pojídání dobrých pokrmů, klobás, nádivek a dalších. Na Boží hod se setkávaly jen nejbližší rodiny, bez přátel a známých. Na boží hod velikonoční dostala každá návštěva kousek posvěceného jídla, trochu se ho dalo na pole, do studny a na zahradu - aby byla úroda, voda a dostatek ovoce.

Velikonoční pondělí: Tomuto dni se také říkalo Červené pondělí. Brzy ráno vycházeli chlapci - koledníci s pomlážkami šlehat děvčata, aby z nich vyhnali nemoci a lenost. Dostávali od děvčat malovaná vajíčka a cukroví. Proutí, ze kterého se pomlázky pletly, byla přisuzována životodárná síla. Kdo dostal pomlážkou, ten omládl.

Povídkový koutek Jardy Skalického

Vypráskaná pomlázka

(2. část)

Bořek je ten typ řidiče, který dává do řízení celé srdce. To však nemohu tvrdit o jeho řidičském umění. Již po pár desítkách metrů jsem seznal, že tahle jízda nebude z těch příjemnějších. Křivolaké uličky našeho města projížděl způsobem, který by vyděsil i zkušeného kaskadéra. Tu a tam zavadil o popelnici, jinde se otřel o lampu pouličního osvětlení. Mé napětí trochu opadlo, sotva jsme se vymotali z města a dojeli na výpadovku. Po celou dobu jsem se v duchu modlil. Ne však za zdravé dojetí, jak by každý čekal, ale za to, abychom nepotkali hlídku dopravní policie. Bořek mi totiž během jízdy prozradil, že mu minulý týden propadl řidičák.

Šťastně jsme dojeli k vytouženému cíli. Bořek znal místo, kde rostlo tolik košíkářských vrb, že by je člověk mohl brát kosou a přesto by porostu příliš neublížil. S hurónským řevem jsme vytasili nože a vrhli se vpřed. Ignorovali jsme přitom nízký polorozpadlý plůtek, který šel snadno přeskočit.

Stačila chvilka a měli jsme slušnou otýpku. Mohlo nám to stačit, ale jako ne jednoho měšťáka před námi, nás posedla touha, sobecká touha mít víc, než je nutné a jít za tím i přes mrtvoly. Rvali jsme pruty jako smyslů zbavení.

Úplně jsme ztratili přehled o tom, co se kolem nás děje. A tak jsme nezaslechli tlumený štěkot, který se rychle blížil. Procitli jsme teprve v okamžiku, kdy se temné zavrčení ozvalo již za mými zády. Opojení vyprchalo. Psisko bylo očividně velmi špatně naložené a jeho výraz svědčil o tom, že nás mezi přátele rozhodně počítat nemíní. Navíc se rychle blížil mužský hlas. Zřetelné nadávky sílily a dokazovaly mi, že čeština je skutečně bohatá. Žádný z výroků bych se neodvážil vyslovit před dvaadvacátou hodinou denní. Překotně jsme se dali na ústup, část úlovku jsme sice nechali na místě, ale přesto se nám podařilo

zachránit nemalé množství materiálu. Dobrman byl ve své životní kondici. Vystartoval za námi jak stíhačka a bylo vidět, že se ani nezdýchá. Byl nebezpečně rychlý. Několika skoky nás dostihl a hbitě rozdál pár poctivých rafanců. Naše kalhoty se změnily v cosi, co silně připomínalo sukně havajské tanečnice. Nohavice přestaly existovat i košile doznaly úhony. Zběsilý úprk jsme zakončili v bezpečí kabiny vozu. Pes sice zuřivě dorážel a my byli rádi, že jsme z toho jakš takš vyvázli. Naše hamižné dušičky hrála úctyhodná otep proutí. Mrkli jsme na sebe a Bořek otočil klíčkem. Auto tentokrát naskočilo na první pobídnutí. A vyrazilo vpřed. S krvácejícími končetinami jsme vyrazili k domovu. Dobrman se naštěstí vzpamatoval a moudře se uklidil z cesty. Kolem našeho auta sice prosvištělo několik peprných nadávek, které za námi poslal rozvzteklý majitel vrbov, nicméně byly to již jen tečky za touto epizodou.

Domů jsme dojeli bez nehody. Kořist jsme zatím ukryli ve sklepě a odbelhali se do svých příbytků. Jako zpráskaní psi jsme se proplížili skrze předsíně do našich bytů. Naše ženušky nebyly naštěstí doma. Oba jsme zalezli do svých pracoven lízat si rány.

Když náš zdravotní stav objevily naše drahé, sklidili jsme místo politování jen notnou dávku pobaveného opovržení. Můj zubožený stav byl okomentován jen konstatováním, že pro příště si budu pamatovat, že krást se nemá, byť by to byla sebemenší věc.

Druhý den jsem zaskočil za svým kamarádem lékařem. Pečlivě mne prohlédl a neodpustil si poznámku, zda mne nepokousala má manželka. Znal moc dobře její vyřídilku a popravdě řečeno, nějakou dobu s ní i chodil. Kápl jsem božskou a celou anabázi mu převyprávěl. Kousance mi ošetřil a se smíchem mi svěřil, že před půl hodinou ošetřoval i Bořka. Potvrdil, že Bořkova ženuška (mimochodem vyhlášená klepna) roznesla celý náš příběh po městě. A k našim bytům se nyní hrnuli zájemci o pomlázky. Každému z nás zůstala jen malá pomlázka a dlouho se o nás po městě vyprávělo.

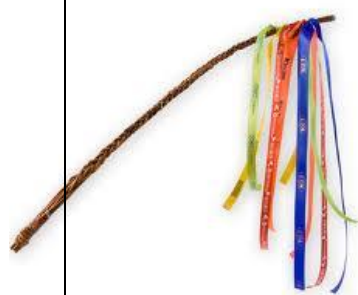
Já i Bořek jsme si slavnostně přísahali, že na proutí už nikdy v životě nepojedeme. A pomlázky... ty mi ještě dlouho zaváněly čertovinou.

KONEC POVÍDKY

Velikonoční symboly

Velikonoce doprovází spousta různých tradic a zvyků, ty u nás ostatně vrcholí tradičně na Velikonoční pondělí, kdy se chlapci vydávají se svou pomlázku koledovat o vejce. To, ale jak probíhají velikonoční zvyky v různých krajích je značně odlišné. Základ však zůstává, pomlázka, koleda, vejce a voda.

Pomlázka

Pomlázka patří mezi tradiční velikonoční zvyky. Lidé jí říkají různě, třeba: korbáč, koleda, mrskačka, mrskut, sekačka, pomihod, žila, šlehačka, metla, švihačka, ale i jinak. Podle dřívějších zvyklostí ji musel umět uplést každý malý kluk. Muži se v pletení pomlázky předháněli. Pomlázka se tradičně plete z 3, 8, 9 anebo 16 prutů. Ty pomlázky, jež byly obzvláště dlouhé (i 4 metry) mohly být upleteny nakonec až z 60 prutů. Velikonoční zvyky předurčovaly, aby se pomlázka pletla na Bílou sobotu, stejně jako se i v ten den měla zdobit velikonoční vajíčka. Žádná pomlázka se neobešla bez mašlí.

Mašle na pomlázce

Mašle na pomlázce se také řadí mezi starodávné velikonoční zvyky, jejichž prostřednictvím mohly dát dívky najevo mládencům, zda mají u nich nějakou naději. Když ráno šel mládenec na koledu, měl prázdný karabáč, ten nejlepší koledník v pravé poledne karabáč plný červených pentlí. Barvy mašlí totiž napovídaly, co si o něm dívky myslí.

- Červená – láska, náklonnost
- Modrá – naděje na něco víc
- Žlutá – odmítnutí
- Zelená – sympatie, obliba

Velikonoční vajíčka

To, proč se o Velikonocích dávají za vyšlehání vajíčka, může být dnes jen tématem k dohadům. Říká se, že stejně jako vyšlehání dívek má představovat zdraví a krásu, tak vajíčka jsou symbolem života, takže představovaly dlouhý a zdravý život. Jenomže, kdo ví. V průběhu postního období se vajíčka jíst nesmí, takže je možné, že se lidé takto vajíčky dokrmovali. Vajíčka jsou velkým zdrojem potřebných bílkovin, a tak to mohl být i efektivní prostředek pro rychlý přísun potřebných bílkovin, kterých v době postu a v zimě bylo poskrovnu. Ať už tomu bylo jakkoli, dívky vajíčka různě zdobila a svému oblíbenci darovaly vždy to nejhezčí.

Barvení vajíček je se všemi dosud zmíněnými tradicemi pevně spojeno. Typickými barvami vajíček, která můžeme vykoledovat, jsou žlutá, zelená, červená a hnědá. A to z jasného důvodu- jedná se o přírodní barvy, díky nimž mohl každý doma vejce obarvit.

Přírodní barvy:

žlutá: odvar z cibulových slupek (ale jen krátce); šafrán

červená: odvar ze slupek červené cibule a octa; červené zelí nebo šťáva z červené řepy; šťáva z borůvek nebo bezinek

světle zelená: lipový květ; kmín; šafrán

tmavě zelená: mladé žito; voda ze špenátu;

odvar z olšové kůry

fialová: lipový květ; kmín; šafrán

hnědá: odvar z dubové nebo olšové kůry;

odvar z cibulových slupek (déle); čaj

černá: roztok sazí, na jehož dně je několik rezavých hřebíků; odvar z olšové kůry

Velikonoční beránek

Velikonoční beránek je další z Velikonočních tradic. Je symbolem člena Božího stáda, o něj se stará jejich pastýř- židovský Bůh. Beránek je již od

středověku známý jako obřadní pokrm. My se dnes můžeme jenom domnívat, zda si lidé mohli dovolit opravdové beránčí maso, které bylo v té době velice drahé, nebo zda pojídali pouze pečivo ve tvaru beránka. Dnes se pečivo ve tvaru beránka peče každým dokem na Velikonoce v mnoha rodinách.

Velikonoční zajíček

Velikonoční zajíček je poslední tradicí, kterou si v tomto článku zmíníme. Symbol je převzatý z Německa. Mnoha lidem asi přijde zvláštní, proč právě zajíček rozdává velikonoční vajíčka. Původ této tradice najdeme v historii, kdy zajíc často vídán u lidských obydlí a hledal potravu. Dalším vysvětlením může být také fakt, že lidé dříve, když upekli chleba tvaru zajíčka, dávali doprostřed vejce. Ne vždycky vajíčka přináší Velikonoční zajíček. Ve středních Čechách nadělovala liška, jinde zase slepička či dokonce skřivanek.

byl

ve

Velikonoční oheň a svíce

Světlo, tedy i světlo zapálené svíce, je všeobecně chápáno jako symbol života. Bílá barva svíce symbolizuje čistotu, naději a nový život. Velikonoční svíce pak znamená vítězství nad zimou (jako jarní slunce), ale pro křesťany je spíše symbolem světla spojeného s Ježíšovým zmrtvýchvstáním, kdy Ježíš Kristus zvítězil nad smrtí. Stalo se tomu tak o Velké noci (z Bílé soboty na Boží hod velikonoční), a proto se v tu dobu v tmavém kostele za třikrát opakovaného zpěvu "Světlo Kristovo" zapalují svíce od posvěceného velikonočního ohně, čímž se celý kostel prozáří světlem. Zapálí se také křestní svíce a slaví se slavnost Vzkříšení. Svíce se zapalují také při pohřbech a křesťané se za mrtvého modlí, aby také on "vstal" k novému životu – s Bohem.

Kříž

© Can Stock Photo - 1394850372

Symbol kříže je mnohem starší než křesťanství. Znali ho už staří Egypťané, Číňané či Kréťané. Stal se symbolem věčnosti a především symbolem propojení božského (svislé rameno) a pozemského světa (vodorovné rameno). Zároveň je nejdůležitějším symbolem křesťanství, neboť Kristus byl odsouzen ke smrti ukřižováním na kříži (tento trest patřil k nejkrutějším a byl určen pro nejtěžší zločince zasloužilé pohrdání).

Jidáše

Název jidáše označuje pečivo z kynutého těsta stáčené do různých motaných tvarů. Nejčastěji se s tímto pečivem však setkáme ve tvaru válečku, který symbolizuje provaz, na kterém se oběsil zrádce Jidáš. Toto pečivo se totiž peče na Zelený čtvrtek jako připomínka na apoštola Jidáše, který Krista před jeho popravou zradil.

Kočky

Ježíše přijíždějícího do Jeruzaléma lidé vítali palmovými ratolestmi. Coby „posly jara“ je u nás nahradily svěcené kočky, což jsou pučící pruty z jív. Světí se v kostelech o Květné neděli a spalují následující rok o Popeleční středě.

Vysévání obilí

Vysévání obilí znamená počátek zemědělských prací. Lidé si obilí vysévají i do misek a talířů, aby rostoucí zelená přivedla přicházející jaro i do jejich

doma,
travička
domovů

a společně s dalšími jarními květinami a ozdobami navodila tu pravou jarní atmosféru. Zelená je barvou jara, a tak spolu s dalšími hřejivými a jásavými odstíny žluté, oranžové, a jasně modré příjemně oživí po zimě ještě prochládlé byty.

Řehťačky

Jelikož od Zeleného čtvrtku po Bílou sobotu zvony mlčely („odlétaly do Říma“), ke svolání k bohoslužbám lidem musely posloužit jiné nástroje: různé řehťačky, klapačky, mlýnky, trakářky a všechno jiné, co vydávalo rámus.

Hry

V době Velikonoc se dříve také hrály různé hry, dnes již víceméně zapomenuté. Jednou z nich bylo házení kudly na kudrnu a vejce. Chlapci celou zimu pečlivě strádali volské chlupy, z nichž na jaře vytvořili míč (kudrnu) a házeli na něj nožem. Komu se podařilo nůž zabodnout nejblíže kudrny, jako první se pak kudrnou střefoval do natvrdo uvařených vajec rozestavěných na trávníku do řady. Kdo jich zasáhl nejvíce, mohl jich také nejvíce sníst. Také se ťukalo vejcem o vejce a komu dříve prasklo, ten prohrál a musel dát své vajíčko vítězi. Nebo se vajíčky koulelo po nakloněné ploše "na valbisku" a vyhrával ten, komu se odkoulelo nejdále.

Velikonoční dárečky

Lidé se obdarovávají i Velikonocích – to aby je prý "nepokakal beránek". Toto obdarovávání mělo být výrazem radosti nad Ježíšovým vzkříšením. Měly se odpouštět dluhy a neměla se vyžadovat otrocká práce. Posílala se také různá přání spolu s různými dárky (například pomlázky z proutí nebo jídla – mazance, beránci, vajíčka, jidášky s medem...).

Velikonoční zvyklosti v Česku

V Česku je prastarou tradicí hodování a pomlázka. Na Velikonoční pondělí ráno muži a chlapci chodí po domácnostech svých známých a

šlehají ženy a dívky ručně vyrobenou pomlázkou z vrbového proutí. Pomlázka je spletena až z dvaceti čtyř proutků a je obvykle od půl do dvou metrů dlouhá a ozdobená pletenou rukojetí a barevnými stužkami. Podle tradice muži při hodování pronášejí koledy. Nejznámější velikonoční koledou je tato krátká říkanka: "Hody, hody doprovody, dejte vejce malovaný, nedáte-li malovaný, dejte aspoň bílý, slepička vám snese jiný..."

Jestli dojde dříve na pomlázku nebo koledy záleží na situaci. Ačkoli může být vyšlehání bolestivé, není cílem způsobovat příkoří. Spíše je pomlázka symbolem zájmu mužů o ženy. Nenavštívené dívky se mohou dokonce cítit uražené. Vyšupaná žena dává muži barevné vajíčko jako symbol jejích díky a prominutí. Pověst praví, že dívky mají být na Velikonoc vyšlehány, aby zůstaly celý rok zdravé a uchovaly si plodnost. V některých oblastech ženy mohou pomlázku oplatit odpoledne, kdy vylívají na muže a chlapce kbelíky studené vody. Zvyk se napříč českými zeměmi mírně mění.

Jiný výklad pomlázky - odvozeno od pomlazení, tj omlazení. Proto muži používají mladé proutí s největším podílem "životní síly" kterou jakoby předávají vyšlehané osobě. Z téhož důvodu ženy dávají jako odměnu za omlazení vajíčko, prastarý symbol nového života. Jinak v Čechách nejsou tradicí hody ale koleda (hody jsou spíše pomístní název), přičemž koleda probíhala v průběhu roku vícekrát, ne jen v období velikonoc a jejím původním smyslem byla ochrana před špatnými vlivy a posílení těch dobrých. Za toto byli koledníci odměňováni. V průběhu doby se původní smysl vytrácel a vlastně se stala "lepší" formou žebroty chudší části obyvatelstva. Lidé byli rádi, když měli jakékoliv vejce

Velikonoční zvyklosti v zahraničí

Ve Spojených státech jsou velikonoční svátky náboženským svátkem, takže mnoho amerických rodin mimo návštěvy kostela se schází kolem zdobení velikonočních vajíček v sobotu večer a jejich „lovu“ v neděli ráno.

Podle dětských pohádek byla vajíčka během noci přinesena Velikonočním zajíčkem a poschovávána po domě a zahradě, aby počkala na děti, až se probudí. Důvod, proč by to měl zajíček dělat, se vysvětluje jen zřídka.

V Anglii tradičně ženy přivazují muže k židlím a za propuštění požadují peníze.

V Norsku je, kromě lyžování v horách a malování vajíček, tradicí řešení vražd. Všechny velké televizní stanice vysílají kriminální a detektivní příběhy, jako je například Poirot Agathy Christie. Také noviny otiskují články, ze kterých mohou čtenáři zkusit odvodit, kdo je pachatelem. Samozřejmě také vychází mnoho knih. Dokonce i krabice od mléka bývají potištěny příběhy s vraždami.

Ukrajinský velikonoční chléb pascha je tradičně pečen v několika různých velikostech, pro každého člena rodiny a jeden velký pro celou rodinu. Pascha je zdobena různými ornamenty - osmiramennými kříži, věnci, květinami a ptáčky z téhož těsta. I tímto se liší od ruské kuliči - neozdobeného chleba politého sněhem z bílků. Pro pečení paschy se používají speciálně vytvořené keramické formy, v mnoha domácnostech se využívají i různě široké hrnce. Paschu pečeme v pecích, na velký pátek.